ବହୁମୁଖୀ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ଓ ଘୃଣ୍ୟ ଜାତିଭେଦ : ‘ଫନି’ ସମୟରେ ଦଳିତଙ୍କ ଯନ୍ତ୍ରଣା

୩ ମେ, ୨୦୧୯ଦିନ ଏକ ଭୟଙ୍କର ବାତ୍ୟା ଯାହାର ନାଁ’ ‘ଫନି’ ରଖାଯାଇଛି, ଓଡ଼ିଶାର ଉପକୂଳ ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକୁ ବିଧ୍ୱସ୍ତ କରିଦେଇଗଲା। ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଛି ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା। ଯେହେତୁ ମହାବାତ୍ୟା ଫନିର ଅବପାତ ପୁରୀ ଉପକୂଳରେ ହୋଇଥିଲା। ମହାବାତ୍ୟାର ଆଗମନ ପୂର୍ବରୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପ୍ରାୟ ୧୧ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନକୁ ନେଇପାରିଥିଲେ ବୋଲି ଦାବୀ କରିଛନ୍ତି। ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ଲୋକ କେଉଁଭଳି ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳରେ ବାତ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ଏବଂ ପରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଲେ, ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ କିଛି ଉଠୁନାହିଁ। ବାତ୍ୟା ଚାଲିଗଲା, ଅନେକ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ବି ହେଲା, ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ଚାଲିଲା ଏବଂ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଲାଗିଲା ଯେ ସବୁକିଛି ଯେମିତି ସ୍ୱାଭାବିକ ହେବାକୁ ଯାଉଛି, ଯଦିଓ କେଉଁଠି କେମିତି କିଛି ପ୍ରତିବାଦ ରିଲିଫ୍ ପାଇଁ ହେଉ ବା ବିଦ୍ୟୁତ ସରବରାହ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରିବା ପାଇଁ ହେଉ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା। ଠିକ୍ ଏହି ଭିତରେ ଦୈନିକ ସମ୍ବାଦର ମେ ୮ତାରିଖ ସଂସ୍କରଣରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ଯେ ବାତ୍ୟା ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ବ୍ରହ୍ମଗିରି ଅ ଳର ଏକ ଗାଁ’ରେ ଥିବା ବହୁମୁଖୀ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳକୁ ଉଚ୍ଚଜାତିର ଲୋକମାନେ ଦଖଲକୁ ନେଇ ଦଳିତମାନଙ୍କୁ ସେ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପାଇଁ ଦେଇନଥିଲେ। ୨୫ଟି ଡମ ପରିବାରଙ୍କର ୮୫ଜଣ ସଦସ୍ୟ ଆସନ୍ନ ଅବପାତର ଆଶଙ୍କାରେ ରାତି କୌଣସିମତେ କଟାଇ ଦେଇଥିଲେ। ଏହି ଖବର ପରେ ସାମାଜିକ ଗଣମାଧମରେ ବହୁଳ ପ୍ରସାରିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା। ଯେହେତୁ ଘଟଣାଟି ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ବ୍ରହ୍ମଗିରି-ସାତପଡ଼ା ଅ ଳରେ ଘଟିଥିଲା ଆମର ଅନୁଭବ ହେଲା ଯେ, ଏହା ଏକମାତ୍ର ଘଟଣା ହୋଇନଥିବ ଏବଂ ହୁଏତ ଏହି ଅ ଳରେ ସେହି କାଳରାତ୍ରିରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଏଭଳି ଦଳିତମାନଙ୍କୁ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥବ। ଘଟଣାଟିର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ପାଇଁ ଆମେ ଆଗକୁ ଯାଇଥିଲୁ।

ମେ ୧୫ତାରିଖ ୨୦୧୯ଦିନ ଖବର ପାଇ ସାତପଡ଼ା ନିକଟସ୍ଥ ବଳଭଦ୍ରପୁର ଗାଁ’ରେ ପହ ୍ବା ପରେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଥିଲୁ ଯେ, ସେଠାରେ ଥିବା ବହୁମୁଖୀ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳରେ ଦଳିତ ତଥା ଡମଜାତିର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଇନଥିଲା। ଡମ ସାହି ଗଲାପରେ ଯାହା ଆମେ ଶୁଣିଲୁ ଆମକୁ ଲାଗିଲା ଯେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ବହୁମୁଖୀ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳଗୁଡ଼ିକର ଏକପ୍ରକାର ସମୀକ୍ଷା ଦରକାର ଯେ ସେମାନେ ବାତ୍ୟା ସମୟରେ ସମାଜର ସବୁଠାରୁ ଅବହେଳିତ ମଣିଷମାନଙ୍କର କେତେ କାମରେ ଆସୁଛନ୍ତି।ଶୁଣିବାକୁ କଷ୍ଟ ଲାଗିଲା, ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ୯୦ବର୍ଷ ବୟସ୍କ ବୃଦ୍ଧ ଜୀବନରକ୍ଷା ଭୟରେ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳକୁ ଗଲେ ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ଆଗରୁ ଯାଇ ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳଟିକୁ ଦଖଲରେ ରଖିଥିବା ଉଚ୍ଚଜାତିର ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କୁ, ‘ତମେ ଡମ ଏଠିକି କୁଆଡ଼େ ଆସିଛ ? ଏବଂ ଏଠୁ ଚାଲିଯାଅ ଚାଲିଯାଅ’ ପାଟି କରିଥିଲେ। ବୃଦ୍ଧଜଣକ ଆଖି ଛଳ ଛଳ କରି ପଛକୁ ଫେରିଥିଲେ। କେବଳ ସେ ନୁହେଁ ଡମ ପରିବାରର ପ୍ରାୟ ୪୦ଜଣ ସଦସ୍ୟ, ସେ ଭିତରେ ୧୨ଜଣ ମହିଳା ଏବଂ ୨୦ଜଣ ଶିଶୁ ଥିଲେ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିରାଶ ହୋଇ ଫେରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା। ପରେ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ସେମାନେ ଜାତିଭେଦର ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରତୀକ ହିସାବରେ ପରିଚିତ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍କୁଲ ପରିସରକୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ ନିଜକୁ ବ ାଇବା ପାଇଁ। ସେହି ମେ ୨ତାରିଖ ରାତିର ଅପମାନ ଏବଂ ବାତ୍ୟାଜନିତ ଆତଙ୍କକୁ ଏଯାଏଁ ଭୁଲି ପାରିନାହାନ୍ତି ଝାଡୁ ମଲ୍ଲିକ। କୋହଭରା କଣ୍ଠରେ ସେ କୁହନ୍ତି ସବୁବେଳେ ତ ଜାତିଭେଦର ଶିକାର ହୋଇ ଆସିଛୁ, ଭାବିଥିଲୁ ଅନ୍ତତଃ ମହାବାତ୍ୟା ସମୟରେ ଏହି ଉଚ୍ଚଜାତିର ଲୋକମାନେ ଟିକିଏ ମାନବିକତା ଦେଖାଇବେ। କିନ୍ତୁ ସେତିକି ମିଳିଲାନି। ବାତ୍ୟା ତ ଦିନକପାଇଁ ଆସିଲା ଏବଂ ଚାଲିଗଲା ମଧ୍ୟ, ଉଜାଡ଼ିଦେଇ ଗଲା ଆମ ଜୀବିକା ଏବଂ ଆମ କୁଡ଼ିଆ। କିନ୍ତୁ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାରୂପକ ଏହି ମହାବାତ୍ୟା ଠାରୁ ଭୟଙ୍କର ବ୍ୟାଧିଟି ବର୍ଷତମାମ ଲାଗିରହିଲା। ଏଥିରୁ ଆମେ ନିସ୍ତାର ପାଇବୁ କେମିତି ?

କେବଳ ଝାଡୁ ମଲ୍ଲିକ କାହିଁକି, ପ୍ରାୟ ଡମ ସାହିର ସମସ୍ତ ଅଧିବାସୀ ନିର୍ଯାତନା ଏବଂ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ଭଳି ଏକ ଘୃଣ୍ୟ ପରମ୍ପରାର ପ୍ରତିଦିନ ଶିକାର ହୋଇ ଚାଲିଛନ୍ତି। ମାତ୍ର ଯେଉଁ ଚାରୋଟି ପିଲା ସ୍କୁଲକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର କାହାଣୀ ଶୁଣିଲେ ନିଜ ମନଟି ଆନ୍ଦୋଳିତ

ହେବ ନିଶ୍ଚୟ। ବାରବର୍ଷର ପ୍ରବୀର ମଲ୍ଲିକ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର। ଓମ୍ ମଲ୍ଲିକ ପଢୁଛନ୍ତି ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରେ। ଉଭୟଙ୍କ ମୁହଁରେ ଗୋଟିଏ କଥା, ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷକ ଆମକୁ ଅଲଗା ବସିବା ପାଇଁ କହୁଛନ୍ତି। ଆମେ ସ୍କୁଲରେ ପାଦଦେବା ଦିନଠାରୁ ଉଚ୍ଚଜାତିର ପିଲାମାନଙ୍କଠାରୁ ବହୁ ଦୂରରେ ବସୁଛୁ। ମଧ୍ୟାହ୍ନଭୋଜନବେଳେ ରୋଷେୟା ମଧ୍ୟ ଦୂରରେ ରହି ଆମକୁ ପରସନ୍ତି। ଆମ ସାଙ୍ଗରେ କେହି ମିଶନ୍ତି ନାହିଁ। ସାର୍ କୁହନ୍ତି, 'ତୁମେ ଦୂରରେ ରୁହ, ଏହି ପିଲାମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶନି।' ବୋଧହୁଏ ସାର୍‌ଙ୍କ ଉପରେ ଚାପ ପଡୁଛି, ଆମକୁ ଏକାଠି ନ ବସାଇବା ପାଇଁ। କେହି ଅନ୍ୟ ପିଲା ବି ଆମପାଇଁ ପଦଟିଏ କହିବାର ଆମେ ଶୁଣିନୁ। କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ ବୟସ୍କମାନେ କୁହନ୍ତି ଅନେକ କଥା। ଆମକୁ ଚାହା ଦୋକାନରେ ଚାହା ପିଇଲା ବେଳେ ମଧ୍ୟ ଅଲଗା ଗ୍ଲାସ୍‌ରେ ଦିଆଯାଏ ଏବଂ ତାକୁ ସବୁ ଅଲଗା ରଖାଯାଇଥାଏ। ଦୋକାନରୁ ଜିନିଷ ଆଣିଲାବେଳେ ଦୂରରେ ରହି ଦୋକାନୀ ଫୋପାଡ଼ିଲା ଭଳି ଆମକୁ ଜିନିଷ ଦିଅନ୍ତି। ଡାକ୍ତରଖାନା ଗଲେ ଆମେ ଶେଷଯାଏଁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ଉଚ୍ଚଜାତିର ଲୋକ ଗଲାପରେ ଆମର ପାଳି ପଡ଼େ। ଗାଁ'ଦାଣ୍ଡ ଦେଇ ଆମ ପିଲାମାନେ ସାଇକେଲ୍‌ରେ ବସିକି ଯାଇପାରିବେ ନାହିଁ। ସାଇକେଲ୍ ଗଡ଼ାଇ ଗଡ଼ାଇ ନେବାକୁ ପଡ଼େ। ବାହାଘର ହେଲେ ଆମର ଶୋଭାଯାତ୍ରା ବାହାରି ପାରିବନାହିଁ। ଏହି ଦଶ-ପନ୍ଦରଟି ଘର ଭିତରେ ଆମର ଶୋଭାଯାତ୍ରା ସୀମିତ। ପଟୁଆର ମୂଳରୁ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ। ଯଦିଓ ପ୍ରତିଟି ସବର୍ଣ୍ଣ ବାହାଘରରେ ଆମକୁ ବାଜା ବଜାଇବା ପାଇଁ ଡାକରା ଦିଆଯାଇଥାଏ। ଆମେ ବି ମାନିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ, କାରଣ ଆମର ଜମି ନାହିଁ। ଜୀବିକା ପାଇଁ ଆମେ ସବୁବେଳେ ମୂଳ ଲାଗୁ ଓ ଏମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଚଳୁ। ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତିବାଦ କରିବା ପାଇଁ ଜୁ' ନାହିଁ। ଯାହା ଅନ୍ୟାୟ, ଅତ୍ୟାଚାର ହେଲେ ବି କାହାପାଖରେ ଗୁହାରି କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ନାହିଁ। ଥାନାବାଲା ସେମାନଙ୍କ କଥା ଶୁଣନ୍ତି। ପ୍ରଶାସନ ବି ସେମାନଙ୍କ କଥା ଶୁଣେ। ଆଉ ଯଦି ଅପରାଧୀକୁ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ନକରି ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ, ତେବେ ଆମ ଅବସ୍ଥା ଆହୁରି ଶୋଚନୀୟ। ତେଣୁ ସବୁବେଳେ ଆମେ ଭାଗ୍ୟକୁ ଆଦରି ଜୀବନ କଟାଇଥାଉ। ଆପଣ କେବଳ ମହାବାତ୍ୟା କଥା ବା ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀରେ ଆମକୁ ପୁରାଇ ନଦେବା କଥାକୁ ନେଇ ଆମ ଅବସ୍ଥା କଥା ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ। ଆମେ ସବୁବେଳେ ଏମିତି ହିଁ ଅଛୁ। ତିତଲି ଆସିଲା, ହୁଡ୍‌ହୁଡ୍ ଆସିଲା, ଫାଇଲିନ୍ ଆସିଲା, ପ୍ରତିଥର ତ ଆମକୁ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ମନା। ଏବେ ହଠାତ୍ ଏହି ନିଷ୍ଠୁର ଲୋକମାନେ ମଣିଷ ପଣିଆ ଦେଖାଇବେ, ଏକଥା ଆମେ ଭାବିବୁ କାହିଁକି। ବରଂ ଆମେ ଭାବିନେଇଛୁ ସରକାର ଯାହା ବି କରୁଛନ୍ତି ପ୍ରଥମେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏବଂ ଯଦି କିଛି ବଳିଯାଏ ତା'ହେଲେ ଶେଷରେ ଆମ ଭାଗରେ ପଡ଼ିବ।

ଅକ୍ଟୋବର ୨୯, ୧୯୯୯ ମସିହାରେ ଏକ ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ମହାବାତ୍ୟା ଓଡ଼ିଶା ଉପକୂଳରେ ଧ୍ୱଂସର ତାଣ୍ଡବଲୀଳା ରଚାଇଥିଲା। ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଜଗତସିଂହପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଏରସମା ବ୍ଲକ୍। ପ୍ରାୟ ୧୦ହଜାର ଲୋକ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲେ। ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ୯୦ଭାଗରୁ ଅଧିକ ଥିଲେ ଦଳିତ ଏବଂ ଅବହେଳିତ ମଣିଷ। ବାତ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନକୁ ନିଆଯାଇ ପାରିନଥିଲା। ଫଳରେ ଭୟଙ୍କର ସମୁଦ୍ର ଜୁଆରରେ ଅନେକ ଧନଜୀବନ ଚାଲିଯାଇଥିଲା। ସେଥିରୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ବାତ୍ୟାକୁ ମୁକାବିଲା କରିବାର ଦକ୍ଷତା ତଥା ଦକ୍ଷ ଭି ିଭୂମିର ଅବସ୍ଥିତି କିଛି ନାହିଁ ବୋଲି ପଦାରେ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା। ଏକ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ସରକାର ନିଜର ସମସ୍ତ ଉଦ୍ୟମ କରିବା ସ ୍ୱେ ବାତ୍ୟାର ବିପର୍ଯ୍ୟୟରୁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ବା ପରେ ସହଯୋଗ ସଠିକ ଭାବେ କରିପାରି ନଥିଲା। ଅନେକ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଏବଂ ଅନ୍ତଃରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସଂସ୍ଥା ବାତ୍ୟା ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ ଭି ିଭୂମି ତିଆରି କରିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସହଯୋଗର ହାତ ବଢ଼ାଇଥିଲା। କିଛି ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟର ସରକାରମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଗେଇ ଆସିଥିଲେ। ଫଳରେ ବ ର୍ମାନ ଭାରତୀୟ ରେଡ଼କ୍ରସ ସୋସାଇଟି ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ପ ଷଠିଟି ବହୁମୁଖୀ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ ସାଙ୍ଗକୁ ପ୍ରାୟ ୨୦୩ଟି ଏଭଳି ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ ବିପନ୍ନ ଅ ଳରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଛି। ସେସବୁ ମଧ୍ୟ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ପରିଚାଳନା ଏବଂ ତଦାରଖ କମିଟି କରି ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସମର୍ପି ଦିଆଯାଇଛି ବୋଲି ସରକାରଙ୍କର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପ୍ରଶମନ ସଂସ୍ଥା ଦାବି କରନ୍ତି। ଏହି ସବୁ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳରେ ବିଭିନ୍ନ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ସରଞ୍ଜାମ ଥାଏ ଯେମିତିକି ଗଛ କାଟିବା ଯନ୍ତ୍ର, ସାଇରନ୍, ରୋଷେଇ ଉପକରଣ, ପାଣି ଟାଙ୍କି, ସୌର ଲାଇଟ୍, ଷ୍ଟ୍ରେଚର, ଲାଇଫ୍ ଜ୍ୟାକେଟ, ଭାସମାନ ଆଲୋକ, ଜେନେରେଟର ଇତ୍ୟାଦି। ରନ୍ଧା ଖାଦ୍ୟ ଓ ଶୌଚାଳୟର ସୁବିଧା ମଧ୍ୟ ଏହି ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ଗୁଡ଼ିକରେ କରାଯାଇଥାଏ। ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି କମିଟିଗୁଡ଼ିକ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଛନ୍ତି ସେସବୁର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ସରକାର ସେମାନଙ୍କୁ ୫୦ହଜାର ଟଙ୍କାର ମୂଳ ପାଣ୍ଠି ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇଥାନ୍ତି। ଏହିସବୁ କଥାରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ କାହିଁକି ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀଗୁଡ଼ିକ ଉଚ୍ଚଜାତିର ତଥା କ୍ଷମତାସମ୍ପନ୍ନ ଲୋକମାନଙ୍କର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରହିଥାଏ। ଦଳିତମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ଏହିସବୁ କମିଟିରେ କ୍ୱଚିତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଯଦିବି କାହାକୁ ରଖାଯାଇଥାଏ ତେବେ ସେମାନେ ସେ ବାବଦରେ ପ୍ରାୟ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ।

ସେଥିପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ବି କୌଣସି ବାତ୍ୟା ସୂଚନା ମିଳେ ଏବଂ ଆଗୁଆ ସତର୍କ ରହିବାକୁ ହୁଏ ତେବେ ଏହି ବହୁମୁଖୀ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀଗୁଡ଼ିକ ଆପଣାଛାଏଁ ଉଚ୍ଚଜାତିର ଲୋକମାନଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଭିତରକୁ ଚାଲିଯାଇଥାଏ। ସେମାନେ ପ୍ରଥମେ ଦଖଲ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ପରେ ଦଳିତ ଜାତିର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ କହି ପ୍ରବେଶ କରାଇ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ। ଯଦି ଆପଣ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବେ ଯେ କାହିଁକି ଡମମାନଙ୍କୁ ବା ଭୋଇମାନଙ୍କୁ ଏଠି ଆଶ୍ରୟ ଦିଆଗଲା ନାହିଁ; ଉ ର ଆସିବ, 'ଏଠି ସ୍ଥାନ କାହିଁ ଯେ ଆଶ୍ରୟ ନେବେ?' ସୂଚନାଟି ସବୁବେଳେ ଦଳିତମାନଙ୍କୁ ଶେଷରେ ହିଁ ମିଳିଥାଏ ଏବଂ ସେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ କୌଣସି ଉପାୟ ନଥାଏ ନିରାପଦ ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ ଖୋଜି ବାହାର କରିବା ପାଇଁ। ବଳଭଦ୍ରପୁରର ଡମମାନଙ୍କ ସହ ଥିବା ଜଣେ ମତ୍ସ୍ୟଜୀବୀ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି ପବିତ୍ର ମୋହନ ଜାଲି କୁହନ୍ତି ଯେ, 'ବହୁମୁଖୀ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ଡମମାନଙ୍କୁ ନୁହେଁ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଦଳିତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ମନା। ଆମେ ଆମର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ ଖୋଜିଥାଉ। ବଳଭଦ୍ରପୁରର ମତ୍ସ୍ୟଜୀବୀମାନେ ସ୍ଥାନୀୟ ଏକ କଲେଜରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବାବେଳେ ଭୋଇମାନେ ଡମମାନଙ୍କ ସହ ସ୍ଥାନୀୟ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ। ଆଲୋଚନାରୁ ଜଣାପଡୁଥିଲା ଯେ, ସେ ଅ ଳର ଯେତେକ ବହୁମୁଖୀ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ରହିଛି ପ୍ରାୟ ସବୁଗୁଡ଼ିକ ସମାନ ପ୍ରକାରର ଜାତିଭେଦର ସଙ୍କେତ ବହନ କରୁଛନ୍ତି।

ଡମଜାତିର ଯୁବକ କାଲୁ ଗୋଛାୟତଙ୍କ ମତରେ ଯଦି ସରକାର ଏମ୍.ପି.ଲାଡ୍ ଓ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ.ଲାଡ୍ ପାଣ୍ଠିରୁ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଉଚ୍ଚଜାତିର ଲୋକମାନଙ୍କର ମନ୍ଦିରର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଏବଂ ମନ୍ଦିର ପରିସରରେ କୋଠାବାଡ଼ି ନିର୍ମାଣ କରିବା ପାଇଁ ମନ ଊଣା କରୁନାହାନ୍ତି, ତେବେ ଦଳିତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ ଖୋଲିବାରେ ଅସୁବିଧା କ'ଣ ଅଛି? ସରକାର ଭଲଭାବେ ଜାଣନ୍ତି ଆମ ଅ ଳର ଘୃଣ୍ୟ ଜାତିଭେଦ କଥା। ଯଦି କେବେ ବି ଆମେ ଏକାଠି ବସିବା, ଏକାଠି ଖାଇବା, ଏକା ତୁଠରୁ ପାଣି ନେବା ବା ଏକା ନଳକୂଅ ବ୍ୟବହାର କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ, ତେବେ ବାତ୍ୟା ଆସିଛି ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀରେ ଏହି ଘୃଣ୍ୟ ଭେଦଭାବ ତଥା ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାର ପରମ୍ପରା ଦିନକ ପାଇଁ ହେଲେ ବି କେମିତି ବା ଦେଖା ନଦେବ? ଅଧିକାଂଶ ଡମଜାତିର ଲୋକମାନେ ଭୂମିହୀନ। ଘରଡ଼ିହ ବି ନାହିଁ। ଜୀବିକା ପାଇଁ ସବୁବେଳେ ଉଚ୍ଚଜାତିର ଲୋକମାନଙ୍କ ଦୟା ଓ ଅନୁଗ୍ରହ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ନହେଲେ ମୂଲ ଲାଗିବା ପାଇଁ ବି ସୁଯୋଗ ମିଳିବ ନାହିଁ। ଦୁଇଟି ଛୁଆର ମା' କାବେରୀ ମଲ୍ଲିକ ଆଖି ଛଳ ଛଳ କରି କୁହନ୍ତି ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଆମେ ତ ମଣିଷପଣିଆ କେବେ ବି ଦେଖିନାହୁଁ। ଆଜି ବା କେମିତି ଦେଖିବୁ। କାହିଁକି ମନଦୁଃଖ କରିବୁ। ନିଚ୍ଚ ଜାତିରେ ଜନ୍ମ ନେଇଛୁ, ଭାଗ୍ୟକୁ ଆଦରି ରହିବୁ। କିନ୍ତୁ ଦଳିତ ପରିବାର ଭିତରେ ଥିବା ଯୁବକଯୁବତୀମାନେ ଏଭଳି ମଥାନତ କରି ଗ୍ରହଣ କରିବା କଥାକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରବଳ ଅସନ୍ତୋଷ। କିଛି ନିଆରା ଝଲକ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଲା। ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜଣେ ଦଳିତ ଛାତ୍ରୀ ନିଜେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ ସେ କାହିଁକି ଅଲଗା ବସିବ! ଏହିକଥା ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇ ସେ କେମିତି କହିପାରୁଛନ୍ତି!! ଜାତି ଯାହା ହେଲେ ବି ଆମେ କ'ଣ ମଣିଷ ନୁହେଁ? ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ ବାଳିକାଟି। ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଖରେ ଉ ର ନଥିଲା। ତେବେ ନାଗରିକ ସମାଜ ବା କୌଣସି ବି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଘୃଣ୍ୟ ଜାତିଭେଦର ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଆଗକୁ ଯିବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ। ସରକାର ତ ସବୁବେଳେ ସମ୍ବେଦନହୀନ। ଏହି ଅ ଳରେ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି କାମ କରିଆସିଥିବା ବିଶିଷ୍ଟ ଶିକ୍ଷକ ତଥା ସାମାଜିକ କର୍ମୀ ବାଘାମ୍ବର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପାଖରେ ଦୁଇଦଶନ୍ଧିର ଅନୁଭୂତି। ପାରମ୍ପରିକ, କୌଳିକ ପ୍ରଥା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାରିକ ଓ ଧୋବାମାନେ ବିରୋଧ କରି ଯେଉଁ ପ୍ରଥା ଛାଡ଼ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିଥିଲେ, ସେଥିରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସେ ସହଯୋଗ କରିଆସିଛନ୍ତି। ଅନେକ ନିର୍ଯାତନା ବି ବାରିକ ଓ ଧୋବାମାନେ ଭୋଗିଛନ୍ତି। ଆଇନ କେବେ ବି ସେମାନଙ୍କର କାମରେ ଆସିନାହିଁ କାହିଁକି ନା ଆଇନକୁ କାମରେ ଲଗାଇବା ଲୋକମାନେ ନିଜେ ସବର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଏଭଳି ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକ। ବାଘାମ୍ବର ବାବୁ 'ଫନି' କେମିତି ଗୋଟିଏ ଗାଁର ଗୌଡ଼ ପରିବାରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଆଣିଦେଇଛି, ସେକଥା ମଧ୍ୟ କହୁଥିଲେ। କ୍ଷମତାଶାଳୀ ଜାତିର ଲୋକମାନେ ଗୌଡ଼ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବାସନ୍ଦ କରିଛନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କ ଗାଈଗୋରୁଙ୍କ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ବାସନ୍ଦ ଆଦେଶ ଲାଗୁ କରାଯାଇଛି। କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ସାମାଜିକ ଜାତିଭେଦକୁ ନେଇ ଯେଉଁ ଘୃଣ୍ୟ ସ୍ଥିତି ଲାଗିରହିଛି ତାହାର ଶିକାର ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିଜେ ହୋଇଛନ୍ତି। ଯେତେବେଳେ ଜୁନ୍ ୨୦୧୮ରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ରାମନାଥ କୋବିନ୍ଦ ପତ୍ନୀଙ୍କ ସହ ପୁରୀମନ୍ଦିର ଗସ୍ତରେ ଯାଇଥିଲେ ନିଜର ଦଳିତ ଜାତି ପରିଚୟ ଯୋଗୁଁ ସେବାୟତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅପମାନିତ ହୋଇଥିବା କଥା ସେତେବେଳେ ବହୁଳ ଭାବେ ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ଥିଲା। ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଠାକୁରଙ୍କର ଜୀବନୀ ସମ୍ପର୍କରେ ମେନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରିମ ପତ୍ରିକାରେ ୨୦୧୦ମସିହାରେ ଲେଖାଟିଏ ଲେଖିଥିବା ଏ.କେ.ବିଶ୍ୱାସଙ୍କ ମତରେ ସେମାନଙ୍କ ପରିବାରକୁ ମଧ୍ୟ ପୁରୀରେ ମନ୍ଦିର ପ୍ରବେଶ

ବାରଣ କରାଯାଇଥିଲା। ଯେତେବେଳେ ଭାରତରେ ବ୍ରିଟେନ୍‌ର ଶେଷ ଭାଇସରାୟ ଲର୍ଡ଼ ମାଉ ୍ ବେଟେନ୍ ଡଃ ବି.ଆର୍.ଆମ୍ବେଦକରଙ୍କୁ ନେଇ ପୁରୀ ଯାଇଥିଲେ ସେତେବେଳେ ସେବାୟତମାନେ ତାଙ୍କୁ ନାଲି ଗାଲିଚା ପକାଇ ମନ୍ଦିର ଭିତରକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିଥିଲା ବେଳେ ଡଃ ଆମ୍ବେଦକରଙ୍କୁ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରାଇ ଦିଆଯାଇନଥିଲା। ଏସବୁ କଥା ସେସମୟରେ ଖବରକାଗଜମାନଙ୍କରେ ଆସିଥିଲା ବୋଲି 'ଓ୍ୱେବସାଇଟ' ସୂତ୍ରରୁ ଜାଣିବାକୁ ମିଳେ।

ଏହିସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ମହାବାତ୍ୟା ଫନି ସମୟରେ ବହୁମୁଖୀ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ କୁହାଯାଉଥିବା ଜାତିର ଲୋକମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ କାମ କରିନାହିଁ, ତେବେ ଆମେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ। ଯାହା ଏମାନେ କୁହନ୍ତି ପ୍ରକୃତରେ ଏହି ଲୋକମାନେ ବର୍ଷତମାମ ବାତ୍ୟା ଠାରୁ ବି ଭୟଙ୍କର ଘୃଣ୍ୟ ଜାତିଭେଦର ଶିକାର ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି। ତେବେ ଯେଉଁ ମାନବିକତା ଅନ୍ତତଃ ଆମେ ଭାବୁଛୁ ମହାବାତ୍ୟା ସମୟରେ ଏହି ଭୟଙ୍କର ମଣିଷମାନେ ବି ଦେଖାଇବେ ଏବଂ ନିଷ୍ପେଷିତମାନଙ୍କୁ ଆଦରି ନେବେ, ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଏକ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ। ଯେମିତି ପା ବର୍ଷ ଧରି ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି କାମ ନକରି ନିର୍ବାଚନ ସମୟରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ବ ାଇବା ପାଇଁ ଆମେ ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ଅଭିଳାଷ ରଖିଥାଉ ସେହିଭଳି କେବେବି ଜାତିଭେଦ ଏବଂ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ଭଳି ଘୃଣ୍ୟ ପରମ୍ପରା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉ ାଳନ ନକରି ବା କୌଣସି ଆଖିଦୃଷ୍ଟିଆ ପଦକ୍ଷେପ ନନେଇ ପ୍ରାକୃତିକ ଦୁର୍ବିପାକ ସମୟରେ ଆମେ ଯେଉଁ ମାନବିକତା ବା ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ଦେଖିବା ପାଇଁ ଚାହୁଁଛୁ ତାହା ସେହିଭଳି ଏକ ବୃଥା ଅଭିଳାଷ ହୋଇ ରହିବ। ସରକାର ବହୁମୁଖୀ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀକୁ ନେଇ ସମୀକ୍ଷା କରିବା ଦରକାର। ସେଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ସବୁଠାରୁ ବିପନ୍ନ ସ୍ଥିତିରେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କର କାମରେ ଲାଗେନାହିଁ ତେବେ ସେସବୁ ଥାଇ ବା ଲାଭ କ'ଣ ? ଏମିତିରେ ବି ଯେହେତୁ ଜନସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୋଟିଏ ମହାବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳର ପରିସର ଅତି ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସଂଖ୍ୟା ଅତି ନଗଣ୍ୟ, ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କର ଦଖଲରେ ସେସବୁ ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ। ଏମିତିରେ ବି ଯାହା ଦେଖାଯାଉଛି ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀର ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକୀୟ ଉପକରଣଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥାନରେ ଅକାମୀ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି। ସରକାର ନିଜର କାମ ପାଇଁ ପ୍ରଶଂସାର ପାତ୍ର ହୋଇପାରନ୍ତି ଯେହେତୁ ଗୋଟିଏ ନିର୍ବାଚନ ନ ସରୁଣୁ ଏକ ମହାବାତ୍ୟା ଆସି ପ୍ରଶାସନିକ କଳ ଏବଂ ବିଶେଷକରି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବିଶ୍ରାମ ନେବାପାଇଁ ଅବସର ବି ଦେଇନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଆମେ ଆଶା କରିବୁ ଯେ ସରକାର ନିଜର ଦୋଷତ୍ରୁଟିଗୁଡ଼ିକୁ ଉଚିତ ଭାବେ ସମୀକ୍ଷା କରିବେ ଏବଂ ସେସବୁର ଯେଭଳି ପୁନରାବୃ ି ନହୁଏ ସେଥିପାଇଁ ଧ୍ୟାନ ଦେବେ। ଯେତେବେଳେ ସରକାର ସମୀକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ଆମେ ଆଶା କରିବୁ ଏ ରାଜ୍ୟରେ ଏବଂ ବାତ୍ୟା କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ଅ ଳରେ ଦଳିତ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକମାନେ କିଭଳି ଭାବେ ସାମାଜିକ ଜୀବନ ବିତାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ବାତ୍ୟାର ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ଥିତି କେତେ ସେମାନଙ୍କୁ ସହଯୋଗ କରୁଛି ତା' ଉପରେ ଚିନ୍ତା କରିବେ। ଆଗକୁ ଯେଭଳି ସେମାନଙ୍କୁ ଆଉ ବିପନ୍ନ ହେବାକୁ ନପଡ଼େ ସେଥିପାଇଁ ଆଖିଦୃଷ୍ଟିଆ ପଦକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟ ନେବେ। ଘୃଣ୍ୟ ଜାତିଭେଦକୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ନକରୁଥିବା ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ଆମେ ବିଚାର କରିବୁ। କାରଣ ଗଣମାନଙ୍କର ସ୍ଥିତି ଯଦି ବିପନ୍ନ, ତେବେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସୁରକ୍ଷା କେବଳ କିଛି ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ହାତରେ ହିଁ ରହିବ। ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ଜନସଂଖ୍ୟାର ଶତକଡ଼ା ୧୯.୧ଭାଗ ଦଳିତ ଥିଲାବେଳେ ଏବଂ ସମଗ୍ର ଜିଲ୍ଲାରେ ଜାତିଭେଦର ପ୍ରକୋପ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ରହିଥିବାର ପ୍ରମାଣ ଥିବା ସ େ ଆମ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରମୁଖ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ ଅନ୍ତତଃ ବାତ୍ୟା ସମୟରେ ଯେଉଁ ଘୃଣାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ସାମ୍ନାକୁ ଆସିଛି ତାହାର କିଛି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ରଖିବେ ବୋଲି ଆଶା ଥିଲା। କିନ୍ତୁ ଏଯାଏଁ ତାହା ଆମକୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିନାହିଁ। ଯଦି କିଛି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଆମେ ଖୁସିହେବୁ।